

■ ■ ■ Domański Zakrzewski Palinka

Przykładowe rozwiązania w zakresie mechanizmu wycofania (tzw. mechanizm *claw-back*)

1. PRZEDMIOT OPRACOWANIA

Przedmiotem niniejszego opracowania jest wskazanie na przykładowe rozwiązania w zakresie mechanizmu wycofania (mechanizm *claw-back*) gwarantującego, iż Operator realizujący we współpracy z JST określony Projekt nie uzyska nadmiernego wsparcia/wynagrodzenia/rekompensaty/korzyści ze środków publicznych.

Należy podkreślić, iż zawarte w niniejszym opracowaniu rozwiązania są modelowe. Struktura mechanizmu *claw-back*, a także inne postanowienia umowne, które będą miały wpływ na jej praktyczne wyegzekwowanie powinny być uzależnione od zakresu i warunków realizacji konkretnego Projektu, z uwzględnieniem faktu, iż Projekt może podlegać modyfikacjom w trakcie jego trwania (np. w związku ze zmianami zachodzącymi na rynku).

Opracowanie zostało przygotowane na zlecenie Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

2. DEFINICJE

Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto następujące definicje:

- (a) JST – jednostka samorządu terytorialnego realizująca Projekt w ramach wykonywania swoich zadań własnych dotyczących działalności w zakresie telekomunikacji;
- (b) Komisja Europejska - dalej: **"KE"** lub **„Komisja”**;
- (c) Mechanizm *claw-back* - mechanizm wycofania gwarantujący, iż Operator realizujący Projekt nie otrzyma nadmiernego wynagrodzenia/rekompensaty/korzyści pochodzącej ze środków publicznych z tytułu jego realizacji;
- (d) Odbiorca usług – w zależności od zakresu realizowanego Projektu - przedsiębiorca telekomunikacyjny (w ramach zawieranych z Operatorem umów o dostępie telekomunikacyjnym) lub podmioty, o których mowa w art. 4 pkt 1, 2, 4, 5 i 8 ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. z 2004 r., Nr 171, poz. 1800 z późn. zm) lub użytkownik końcowy;
- (e) Operator – podmiot realizujący Projekt, w zależności od zakresu realizowanego projektu, Operator może być wykonawcą robót budowlanych, operatorem lub dostawcą usług w rozumieniu art. 1 pkt 27 ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. Prawo telekomunikacyjne (Dz.U. z 2004 r., Nr 171, poz. 1800 z późn. zm), pełniąc wszystkie, część lub jedną z ww. funkcji;
- (f) Projekt – oznacza projekt realizowany przez JST, z udziałem środków publicznych, w ramach wykonywania swoich zadań własnych

dotyczących działalności w zakresie telekomunikacji, w zakresie i zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 7 maja 2010 r. o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych (Dz.U. z 2010 r., Nr 106, poz. 675).

- (g) Wytyczne KE - Komunikat Komisji Wytyczne wspólnotowe w sprawie stosowania przepisów dotyczących pomocy państwa w odniesieniu do szybkiego wdrażania sieci szerokopasmowych (Dz. Urz. UE C 235 z 30.9.2009).

3. CEL MECHANIZMU WYCOFANIA (TZW. MECHANIZM CLAW-BACK)

- 3.1 Realizacja Projektu przy udziale środków publicznych wiąże się z pewnym ryzykiem zakłócenia konkurencji na określonym rynku. Stąd też interwencja z udziałem środków publicznych jest dopuszczalna, przy zachowaniu określonych warunków. Ma to miejsce w przypadku, gdy dotyczy obszarów, na których mechanizmy rynkowe nie są wystarczające do zaspokojenia określonych potrzeb społecznych, a jednocześnie sposób tej interwencji (np. sfinansowanie/dofinansowanie kosztów budowy infrastruktury bądź dopłata do świadczenia określonych usług dla pewnej grupy użytkowników) musi być adekwatny do sytuacji na danym obszarze.
- 3.2 W przypadku usług szerokopasmowych, ze względu na zasięg sieci (tradycyjnej infrastruktury szerokopasmowej) bądź warunki dostępu do infrastruktury, wyróżnia się zasadniczo 3 typy obszarów:
 - (a) obszary białe – na których brak jest dostępu do infrastruktury szerokopasmowej i prywatni inwestorzy nie planują wdrażania takiej infrastruktury w najbliższej przyszłości (tj. w okresie 3 lat) – wsparcie projektów zarówno dotyczących infrastruktury jak i świadczenia usług ze środków publicznych, przy zachowaniu określonych warunków, jest uzasadnione;
 - (b) obszary szare – na obszarach tych usługi szerokopasmowe są oferowane przez jednego operatora (w oparciu o jedną dostępną na obszarze infrastrukturę), jednakże rodzaj tych usług, bądź oferowane warunki cenowe nie są adekwatne do potrzeb użytkowników końcowych bądź istnieją wiarygodne plany inwestycyjne dotyczące wybudowania takiej infrastruktury w okresie najbliższych 3 lat – w takim przypadku nie zabrania się publicznej interwencji, ale jej zakres i sposób dokonania wymaga szczegółowej analizy, ze względu na zwiększone ryzyko zakłócenia konkurencji;
 - (c) obszary czarne – na których działa co najmniej dwóch operatorów sieci szerokopasmowych (jest konkurencja oparta na infrastrukturze) - co do zasady nie ma uzasadnienia dla interwencji publicznej na tym obszarze.

3.3 Jednocześnie należy przyjąć założenie, że:

- (a) obszary i warunki na nich panujące dynamicznie zmieniają się (co do zasady rozwijają się), co również powinno znaleźć odzwierciedlenie w postanowieniach umownych m.in. dotyczących Mechanizmu *claw-back*, czy zakresu dopuszczalnych zmian umowy;
- (a) z odpowiednimi typami obszarów wiąże się różny poziom popytu na usługi, co z kolei przekłada się na możliwość elastycznego kształtowania umowy pomiędzy JST a Operatorem w zakresie ryzyka popytowego.

3.4 Podejmując decyzję o realizacji określonego Projektu konieczne jest zapewnienie, iż interwencja publiczna jest proporcjonalna do sytuacji na danym obszarze i ewentualne zakłócenie konkurencji jest ograniczone do minimum, a sam Operator nie uzyska nadmiernej korzyści pochodzącej ze środków publicznych w ramach realizacji Projektu. W tym celu rekomendowane jest w szczególności:

- (a) dokonanie wyboru Operatora w otwartej, przejrzystej i niedyskryminującej procedurze, co pozwala zminimalizować ryzyko wystąpienia nadmiernej korzyści dla Operatora wynikającej z zaangażowania środków publicznych w realizację Projektu;
- (b) wybór oferty najkorzystniejszej pod względem ekonomicznym;
- (c) zachowanie wymogów w zakresie neutralności technologicznej;
- (d) w zależności od sytuacji na danym obszarze oraz celów określonego Projektu – uwzględnienie (również w rozliczeniach finansowych) możliwości wykorzystania istniejącej infrastruktury do realizacji Projektu;
- (e) zapewnienie efektywnego dostępu hurtowego do infrastruktury wybudowanej/rozbudowanej bądź zmodernizowanej przy udziale środków publicznych;
- (f) stosowanie określonej polityki cenowej w zakresie usług dostępu hurtowego oraz usług detalicznych, opartej o analizę porównawczą cen stosowanych na innych obszarach.

3.5 Jednocześnie, w celu minimalizacji ryzyka otrzymania nienależnych korzyści ze środków publicznych przez Operatora oraz zakłócenia konkurencji, rozwiązania dotyczące Projektu powinny zawierać mechanizm wycofania (tzw. *claw-back*), który ma zagwarantować, iż wybrany Operator nie uzyska nadmiernej korzyści (rekompensaty), jeśli popyt na określone usługi na danym obszarze, na którym realizowany jest Projekt, przekroczy zakładany pierwotnie poziom. Wypracowany model Mechanizmu *claw-back* powinien być adekwatny do zakresu i formuły realizacji danego Projektu.

3.6 Niezachowanie odpowiednich wymogów dotyczących proporcjonalności podejmowanych działań i ograniczenia wielkości wsparcia publicznego do niezbędnego

minimum może skutkować stwierdzeniem, iż w określonym przypadku wystąpi niedozwolona pomoc publiczna.

- 3.7 W przypadku Projektów, które będą notyfikowane do Komisji, wymogi dotyczące zasadności wsparcia ze środków publicznych oraz wszelkie mechanizmy odnoszące się do ograniczenia tej pomocy do minimum, będą dokładnie badane (a ewentualne wątpliwości, czy nieprawidłowości mogą być wyeliminowane na tym etapie).
- 3.8 W przypadku Projektów, które nie podlegają obowiązkowi uprzedniej notyfikacji (np. są oparte na przesłankach z Wyroku w sprawie Altmark¹ bądź spełniają przesłanki zawarte w Decyzji KE w dotyczącej rekompensaty²), aby zminimalizować ryzyko podniesienia zarzutów dotyczących udzielenia Operatorowi nielegalnej pomocy publicznej i naruszania konkurencji, szczególnie istotne jest zagwarantowanie w ramach mechanizmów umownych (wynagrodzeniowych, kontrolnych, monitoringu, związanych z konsekwencjami z tytułu niewłaściwej realizacji zadania), iż nie zachodzi ryzyko wystąpienia nadmiernego wynagrodzenia/rekompensaty, czy też innej nieuzasadnionej korzyści dla Operatora. Należy przy tym wskazać, iż niedozwolona pomoc publiczna podlega zwrotowi przez Operatora wraz z odsetkami liczonymi od dnia udzielenia pomocy.

4. CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA STRUKTURĘ MECHANIZMU CLAW-BACK

- 4.1 Podstawowym celem Mechanizmu *claw-back* jest zapewnienie, iż wybrany Operator nie uzyska nadmiernej korzyści w związku z realizacją Projektu (która w konsekwencji może stanowić niedozwoloną pomoc publiczną). Jednocześnie prawidłowe i efektywne zastosowanie samego Mechanizmu *claw-back* jest uwarunkowane nie tylko zastosowaniem określonego wskaźnika stanowiącego punkt odniesienia dla rozpoczęcia stosowania mechanizmu wycofania i określenia wysokości środków, które powinny być zwracane, ale również postanowień zapewniających, iż w ramach Projektu nie wystąpią lub zminimalizuje się ryzyko wystąpienia nadużyć, które mogłyby negatywnie wpłynąć na osiągnięcie celu Mechanizmu *claw-back*.
- 4.2 W związku z powyższym, przede wszystkim pod rozwagę należy poddać i odpowiednio zaadresować w umowie następujące kwestie:
- (a) obszar realizacji Projektu oraz fakt, iż w trakcie trwania umowy z Operatorem sytuacja związana z rynkiem usług telekomunikacyjnych na tym obszarze podlegać będzie zmianom;

¹ Wyrok Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości z dnia 24 lipca 2003 r. w sprawie C-280/00 Altmark Trans GmbH przeciwko Regierungspräsidium Magdeburg.

² Decyzja Komisji z dnia 28 listopada 2005 r. w sprawie stosowania art. 86 ust. 2 Traktatu WE do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanych do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym (Dz. Urz. UE L 312 z 29.11.2005).

- (b) mechanizm wynagrodzeniowy, w tym elementy mające wpływ na kalkulację wynagrodzenia płatnego Operatorowi, czy też, w zależności od Projektu, płatności ze strony Operatora na rzecz JST (np. w postaci opłaty z tytułu korzystania z infrastruktury);
- (c) strukturę kosztów i przychodów związanych z Projektem;
- (d) politykę cenową;
- (e) mechanizmy kontroli i monitoringu (zwłaszcza w zakresie czynników mających wpływ na wysokość wynagrodzenia, a tym samym na wdrożenie Mechanizmu *claw-back*). Umowa powinna szczegółowo regulować przedmiot zasady dokonywania kontroli i monitoringu (w tym terminy).

4.3 Popyt jest ściśle związany z poziomem przychodów uzyskiwanych w ramach Projektu, a więc jednocześnie z osiąganiem przez Operatora określonych wskaźników, w tym w zakresie dopuszczalnego i ustalonego poziomu zysku. Realizacja Projektu i związana z tym zmiana w zakresie popytu na określone usługi szerokopasmowe może w efekcie prowadzić do zmiany typu obszaru (np. z białego na szary, czy z szarego na czarny), co, w zależności od typu Projektu, w określonych przypadkach może nawet oznaczać konieczność zaprzestania dofinansowania kosztów świadczenia określonych usług ze środków publicznych.

4.4 Wskazane jest zawarcie w umowie z Operatorem postanowień dotyczących monitorowania zmian zachodzących na danym rynku. Ewentualny rozwój rynku powinien być determinantą dokonania określonych zmian/modyfikacji w umowie (np. co do wysokości określonych płatności).

Rekomendowane jest zawarcie w umowie pomiędzy JST a Operatorem postanowień dotyczących:

- (a) obowiązku przeprowadzania analiz rynkowych, ze wskazaniem kto będzie przeprowadzał te analizy;
- (b) zakresu analiz;
- (c) częstotliwości przeprowadzania analiz;
- (d) pokrycia kosztów związanych z przeprowadzonymi analizami;
- (e) wpływu wyników analiz na postanowienia umowy i warunki realizacji projektu (np. weryfikacja mechanizmu wynagrodzeniowego).

4.5 Dodatkowo można wprowadzić monitoring popytu poprzez np. wprowadzenie obowiązku okresowego raportowania przez Operatora danych dotyczących ilości umów zawartych z Odbiorcami usług.

4.6 Ustalony mechanizm wynagrodzeniowy powinien być adekwatny do wybranego modelu realizacji Projektu, a w szczególności powinien uwzględniać:

- (a) przedmiot Projektu i obszar, na którym Projekt jest realizowany;

- (b) charakter zawartej umowy z Operatorem, tj. czy mamy do czynienia z umową gwarantującą określony poziom wynagrodzenia, czy też umową o charakterze koncesyjnym, w której ryzyko przychodowe przetransferowane jest w całości lub części na Operatora (typ umowy może zależeć od rodzaju obszaru; jest bardziej prawdopodobne, iż umowy o charakterze koncesyjnym będą realizowane przede wszystkim na obszarach szarych, z odpowiednim potencjałem popytowym);
- (c) katalog kosztów związanych z realizacją Projektu, w tym fakt, iż Projekt obejmuje dofinansowanie kosztów budowy/pozyskania określonej infrastruktury oraz dofinansowanie kosztów świadczenia określonych usług skierowanych do ich Odbiorców;
- (d) katalog przychodów związanych z realizacją Projektu;
- (e) określone parametry ilościowe i jakościowe związane z realizacją Projektu oraz konsekwencje niezachowania przez Operatora określonych wskaźników w tym zakresie;
- (f) określony z góry, adekwatny do Projektu, poziom zysku dla Operatora.

4.6.2 Przy konstruowaniu mechanizmu wynagrodzeniowego, w zależności od jego rodzaju, wskazane jest uwzględnienie odpowiednich klauzul waloryzacyjnych lub innych mechanizmów motywujących Operatora do zwiększania efektywności prowadzonej działalności (co jest szczególnie istotne przy umowach długoterminowych; mechanizmy bonusowe mogą być oparte np. na przekroczeniu określonych wskaźników dotyczących przychodów od Odbiorców usług, czy też osiągnięciu określonych parametrów jakościowych).

4.6.3 Istotne jest, aby przyjęte w umowie z Operatorem parametry jakościowe dotyczące realizowanego Projektu były mierzalne. Mierzalność tych parametrów powinna umożliwić skuteczną kontrolę i nakładanie sankcji tytułu niewykonania lub nieprawidłowego wykonania zadania.

4.6.4 Rekomenduje się również, aby umowa zawarta z Operatorem przewidywała możliwość potrącania z jego wynagrodzenia kar umownych z tytułu niewykonania bądź nienależytego wykonania określonych zadań przez Operatora.

4.7 Odpowiednie kategorie kosztów i przychodów w ramach Projektu powinny być z góry zdefiniowane przez strony i wyodrębnione z pozostałej działalności Operatora, o ile prowadzi on również inną działalność niż realizacja zadań powierzonych w umowie z JST w ramach Projektu (Operator powinien być zobowiązany do odrębnego ewidencjonowania przychodów i kosztów powierzonych zadań). W przypadku gdy realizacja Projektu obejmuje jednocześnie budowę/pozyskanie infrastruktury szerokopasmowej oraz prowadzenie działalności telekomunikacyjnej w zakresie

zapewnienia usług hurtowego dostępu bądź też usług detalicznych, wskazane jest zastosowanie wymogu odrębnej ewidencji w stosunku do każdej z ww. działalności.

- 4.8 W przypadku umów długoterminowych wskazane jest określenie mechanizmu ograniczającego nadmierny i nieuzasadniony wzrost kosztów, np. poprzez zawarcie określonych wskaźników efektywności kosztowej (np. wzrost kosztów związanych ze świadczeniem określonych usług powierzonych nie może być wyższy niż poziom wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych, ogłaszany przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za dany rok kalendarzowy).

Rekomenduje się, aby umowa zawierała postanowienia dotyczące sposobu weryfikacji zasadności i efektywności ponoszonych kosztów, innymi słowy zawierała wytyczne do przeprowadzenia analizy czy wszystkie poniesione koszty są uzasadnione w kontekście świadczonych usług (jakości/warunków umowy).

- 4.9 Ponadto, w określonych przypadkach, wskazane może być zobowiązanie Operatora do sporządzania odpowiednich projekcji finansowych dotyczących planowanych przychodów i kosztów dla poszczególnych zadań w ramach Projektu na kolejne lata realizacji Projektu, np. w oparciu o wyniki przeprowadzanych analiz rynkowych (popytowych).

- 4.10 Istotnym elementem związanym z zapewnieniem rzeczywistego funkcjonowania Mechanizmu *claw-back* jest określenie przez strony polityki cenowej w ramach Projektu i zapewnienie odpowiedniego wpływu JST na tę politykę. W zależności od typu Projektu polityka cenowa stosowana przez Operatora może obejmować ceny hurtowego dostępu do sieci bądź też ceny usług detalicznych (w tym również ceny usług dla ściśle określonej przez JST kategorii użytkowników).

- 4.11 Polityka cenowa Operatora powinna być adekwatna do sytuacji na danym obszarze i ustalana w oparciu o analizę porównawczą cen w taki sposób, aby ograniczyć do minimum potencjalne zakłócenie konkurencji.

W powyższym zakresie w przypadku usług hurtowego dostępu do sieci, wskazuje się (KE), iż stosowane ceny dostępu do subsydiowanej infrastruktury powinny, co do zasady, opierać się np. na przeciętnych publikowanych cenach hurtowych stosowanych na innych porównywalnych, bardziej otwartych na konkurencję obszarach, w tym w szczególności w przypadku obszarów szarych ceny hurtowe dostępu nie powinny być niższe niż cena dostępu ustalona przez krajowy organ regulacyjny w odniesieniu do tego obszaru, przy uwzględnieniu porównywalnych parametrów odnoszących się do usług³.

- 4.12 Kryteria analizy porównawczej dla stosowanej w ramach Projektu polityki cenowej Operatora powinny być określone z góry (w szczególności w dokumentacji związanej z postępowaniem dotyczącym wyboru Operatora). Przyjęta polityka cenowa powinna być

³ Por. pkt 51lit.g Wytycznych KE.

uzgadniana/zatwierdzana przez JTS, przy czym stosowane zasady dostępu do infrastruktury muszą być przejrzyste i niedyskryminujące w odniesieniu do wszystkich zainteresowanych podmiotów (zgodnie z zasadą otwartej sieci).

4.13 Mechanizmy kontrolne i monitoring realizacji Projektu ustalone w umowie z Operatorem mogą dotyczyć różnych aspektów realizacji przedsięwzięcia, w szczególności powinny one obejmować kwestie finansowe, jakościowe oraz techniczne.

4.14 W odniesieniu od aspektów finansowych dotyczących realizacji Projektu zaleca się, aby mechanizmy kontroli i monitoringu przewidziane w umowie z Operatorem, w zależności od rodzaju Projektu, obejmowały m.in.:

- (a) odpowiednie obowiązki sprawozdawcze Operatora w zakresie okresowego (np. co miesiąc, bądź co kwartał) przekazywania danych o poniesionych kosztach i uzyskanych przychodach w ramach realizacji Projektu; w zależności od przyjętego mechanizmu wynagrodzeniowego uzasadnione może być także raportowanie danych dotyczących ilości świadczonych usług,
- (b) obowiązek przeprowadzania okresowego (np. raz do roku) badania dokumentacji księgowej/finansowej Projektu przez niezależnego eksperta (przy czym zasadne jest, aby umowa określała wytyczne do przeprowadzania okresowego badania); badanie powinno obejmować w szczególności:
 - (i) zasadność przypisania określonych kosztów i przychodów do działalności realizowanej w ramach Projektu,
 - (ii) zasadność i prawidłowość stosowania określonych kluczy alokacji;
 - (iii) prawidłowość zaliczenia określonych składników majątkowych do podstawy ustalania zysku Operatora (w zależności od przyjętych wskaźników oraz modelu wynagrodzeniowego),
 - (iv) prawidłowość prowadzenia odrębnej ewidencji kosztów i przychodów Projektu
- (c) kontrolę stosowanych taryf opłat za świadczone w ramach Projektu usługi.

4.15 W odniesieniu do pozostałych aspektów dotyczących realizacji Projektu (np. ilościowych, jakościowych czy technicznych) mechanizmy kontroli/monitoringu mogą obejmować przykładowo:

- (a) przeprowadzanie przez JST lub podmiot przez niego uprawniony kontroli na miejscu, np. według uzgodnionego planu kontroli okresowych, bądź też kontroli *ad hoc*;

- (b) obowiązek okresowego raportowania postępów realizacji Projektów, zarówno na etapie inwestycyjnym, jak też wdrożeniowym (w szczególności monitoring ilości przyłączanych podmiotów lub świadczonych usług);
- (c) obowiązek regularnego raportowania (np. w okresach miesięcznych, czy kwartalnych – w zależności od przyjętego mechanizmu płatności) danych dotyczących nieprawidłowości w zakresie świadczonych usług (np. awaryjności, pogorszenia parametrów jakościowych);
- (d) obowiązek regularnego przeprowadzenia analiz rynku (popytu) zgodnie z ustaloną metodologią;
- (e) obowiązek regularnego przeprowadzania badań satysfakcji Odbiorów usług, zgodnie z ustaloną metodologią; wyniki badań mogą być następnie wykorzystywane do ewentualnej weryfikacji ustalonych wskaźników jakościowych.

4.16 Umowa powinna określać szczegółowo:

- (a) kto przeprowadza określone procedury/badania/analizy, związane z monitoringiem i kontrolą Projektu;
- (b) w jaki sposób następuje wybór podmiotu przeprowadzającego dane badanie (np. eksperta, o którym mowa w pkt 4.14(b));
- (c) kto ponosi koszty związane z przeprowadzeniem określonych badań/zatrudnieniem eksperta;
- (d) komu przedstawiane są i w jakiej formie wyniki przeprowadzonych badań/kontroli; jaka jest procedura przyjmowania i kto ostatecznie odbiera wyniki badań oraz jaki mają one wpływ na dokonanie ewentualnych zmian w warunkach realizacji Projektu.

4.17 Wskazane jest zagwarantowanie JTS, bądź innego podmiotu działającego w jego imieniu, możliwości wglądu w dokumentację księgową oraz inne dokumenty dotyczące realizacji Projektu.

5. PRZYKŁADOWE PODEJŚCIA DO MECHANIZMU CLAW-BACK

5.1 Uwagi wstępne

- 5.1.1 JST dysponuje różnymi możliwościami zlecenia zadań w ramach obowiązujących przepisów, a wybór formy realizacji Projektu powinien być podyktowany zasadą optymalizacji realizacji zadania i osiągnięcia korzyści z punktu widzenia interesu publicznego, w kontekście efektywności realizacji zadania i jakości świadczonych usług.
- 5.1.2 W ramach obowiązującego instrumentarium prawnego, przy uwzględnieniu przedmiotu i charakteru Projektu, jak i finansowych możliwości jego realizacji, JST może zastosować zarówno powierzenie bezpośrednie – bez stosowania

procedury przetargowej (tzw. podmiotowi wewnętrznemu), jak i procedury konkurencyjnej w celu wyłonienia wykonawców zadania. Realizacja zadania może być związana z zastosowaniem struktur opartych na zamówieniach publicznych, partnerstwie publiczno-prywatnym, koncesjach, ale również w pewnych przypadkach można byłoby rozważyć zastosowanie innych przepisów (przykładowo dotyczących gospodarowania nieruchomościami).

- 5.1.3 Mechanizm *claw-back* powinien być projektowany w zależności od skomplikowania Projektu. Na strukturę Mechanizmu *claw-back* bezpośredni wpływ ma mechanizm wynagrodzeniowy zawarty w umowie z Operatorem. Przedstawione w niniejszym opracowaniu przykładowe Mechanizmy *claw-back* są adekwatne zarówno dla Projektów zintegrowanych, jak też Projektów obejmujących wyłącznie część "operacyjną" dotyczącą świadczenia określonych usług.
- 5.1.4 W zależności od sytuacji, nie należy wykluczać, iż w ramach Mechanizmu *claw-back* przyjęte zostaną formuły związane z zwrotem tej nadwyżki w określonej wysokości (np. proporcjonalnie do wykorzystanych do finansowania inwestycji środków publicznych i zaangażowanych środków Operatora). Wówczas Mechanizm *claw-back* będzie realizowany *de facto* w oparciu o postanowienia dotyczące podziału zysku z Projektu. Ze względu na minimalizowanie ryzyka związanego z niedozwoloną pomocą publiczną tego typu rozwiązanie powinno raczej znaleźć zastosowanie w Projektach, w których wybór Operatora następuje w drodze konkurencyjnej i otwartej procedury. Jednocześnie zasadne jest wówczas, aby system podziału zysku znalazł już swoje odzwierciedlenie w ramach kryteriów wyboru Operatora.
- 5.1.5 W przypadku, gdy Projekt posiada zintegrowany charakter, tzn. obejmuje zarówno element budowy jak i operacyjny, w celu zachowania transparentności, uwzględniając szczegóły Projektu (jak np. sposób finansowania infrastruktury i jej własność), wskazane jest rozważenie rozdzielenia zasad wynagrodzenia na odrębne wynagrodzenie „inwestycyjne” (za wykonanie określonych robót budowlanych) i „operacyjne” (za utrzymanie infrastruktury i świadczone usługi).
- 5.1.6 Poniżej zostaną przedstawione podstawowe elementy Mechanizmu *claw-back* z uwzględnieniem Projektów o określonych ramowych założeniach.

5.2 Projekt 1

5.2.1 Założenia ogólne dla Projektu 1

- 5.2.1.1 Realizacja Projektu 1 obejmuje obszar szary, zdefiniowany zgodnie z odpowiednimi wytycznymi w tym zakresie.
- 5.2.1.2 Popyt na usługi telekomunikacyjne na obszarze, na którym realizowany jest Projekt, jest satysfakcjonujący, w związku z czym realizacja Projektu nie wiąże się z dużym ryzykiem w tym zakresie (zwłaszcza w odniesieniu do kosztów, które będzie ponosił Operator z tytułu realizacji Projektu).

5.2.1.3 Główną barierę rozwoju rynku usług telekomunikacyjnych na obszarze, na którym ma być realizowany Projekt, stanowi brak infrastruktury umożliwiającej świadczenie usług o danych parametrach i standardach jakościowych.

5.2.1.4 Po wybudowaniu infrastruktury jest możliwość świadczenia usług w ramach Projektu, co do zasady, zgodnie ze stawkami porównywalnymi jak na obszarach czarnych lub na obszarze szarym, na którym świadczone są usługi – do cen tych usług.

W Projekcie 1 nie występuje interwencja JST w zakresie świadczenia użytkownikom końcowym usług na szczególnych zasadach.

5.2.1.5 Infrastruktura telekomunikacyjna wykorzystywana do realizacji Projektu stanowi własność JST.

5.2.1.6 Ze względu na założenia dotyczące Projektu 1 rekomenduje się wybór Operatora będącego przedsiębiorcą zewnętrznym, w ramach otwartej i konkurencyjnej procedury.

5.2.1.7 Operator utrzymuje sieć telekomunikacyjną udostępnioną mu przez JST w ramach Projektu 1 i świadczy usługi na rzecz Odbiorców usług.

Wybudowanie infrastruktury niezbędnej do realizacji Projektu 1 może zostać zrealizowane:

- (a) w ramach Projektu 1 - wówczas faza budowy i zasady jej realizacji (w tym koszty związane z budową infrastruktury) powinny być odpowiednio ujęte w umowie pomiędzy JST a Operatorem;
- (b) odrębnie - poprzez zorganizowanie przez JST odpowiedniego przetargu na wykonawcę robót budowlanych; następnie infrastruktura jest udostępniana na określonych zasadach Operatorowi.

5.2.2 Mechanizm wynagrodzeniowy/przepływy finansowe

5.2.2.1 Operator w ramach realizacji Projektu 1:

- (a) może ponosić określone koszty inwestycyjne (związane z budową sieci);
- (b) ponosi koszty operacyjne, związane z utrzymaniem sieci i prowadzeniem działalności telekomunikacyjnej, w tym koszty opłaty z tytułu korzystania/dostępu do infrastruktury telekomunikacyjnej;
- (c) generuje przychody z tytułu świadczenia usług Odbiorcom usług;
- (d) zakłada zysk na określonym poziomie.

5.2.2.2 Zakłada się, iż w ramach realizacji Projektu 1 Operator nie otrzymuje od JST wynagrodzenia (dofinansowania do świadczonych usług).

5.2.2.3 Występuje natomiast przepływ środków do JST od Operatora w postaci opłaty z tytułu korzystania z infrastruktury telekomunikacyjnej.

- 5.2.2.4 Opłata z tytułu korzystania z infrastruktury w większości przypadków może być nierynkowa. Oczywiście na wysokość opłaty bezpośrednio będzie miał wpływ m.in. (i) rodzaj obszaru, na którym realizowany jest Projekt 1 i związany z tym popyt na usługi; (ii) ewentualne objęcie Projektem 1 fazy budowy infrastruktury (w tym sposób finansowania kosztów budowy).
- 5.2.2.5 Kalkulacja wysokości opłaty z tytułu korzystania z infrastruktury przyjęta przez strony w umowie z Operatorem będzie zależna od okoliczności. Przykładowe elementy mogące składać się na kalkulację wysokości opłaty i mające na nią wpływ to:
- (i) nakłady inwestycyjne na infrastrukturę poniesione przez JST;
 - (ii) nakłady inwestycyjne na infrastrukturę poniesione przez Operatora;
 - (iii) struktura kosztowa przedsięwzięcia i ewentualny podział konkretnych kategorii kosztów pomiędzy JST i Operatorem;
 - (iv) struktura przychodowa przedsięwzięcia (oraz podział przychodów z przedsięwzięcia);
 - (v) ustalony przez strony poziom zysku;
 - (vi) inne zobowiązania Operatora (np. dotyczące poniesienia określonych dodatkowych nakładów na infrastrukturę czy wykonania dodatkowych zadań).
- 5.2.2.6 Struktura opłaty z tytułu korzystania z infrastruktury i jej elementy składowe oraz czynniki determinujące jej wysokość powinny zostać szczegółowo określone w umowie z Operatorem.
- 5.2.2.7 W niektórych przypadkach zasadne może okazać się określenie minimalnej kwoty rocznej z tytułu opłaty. W innych przypadkach, zwłaszcza gdy Projekt 1 będzie obejmował również fazę budowy i zostanie wykorzystana formuła realizacji Projektu, w której Operator zobowiązuje się do zapewnienia, co najmniej częściowego, finansowania Projektu 1 (np. partnerstwo publiczno-prywatne; koncesja), opłata może w ogóle nie wystąpić w pierwszym okresie realizacji Projektu 1 i zacząć być pobierana po osiągnięciu ustalonych przez strony wskaźników.
- 5.2.2.8 JST otrzymuje od Operatora opłatę z tytułu korzystania z infrastruktury telekomunikacyjnej na zasadach i w terminach określonych w umowie (np. miesięcznie, kwartalnie itp.).
- 5.2.2.9 Zakłada się, iż, co do zasady, w związku z obszarem, na którym realizowany jest Projekt 1, przewidywaniami co do popytu - zgodnie z przygotowanymi projekcjami finansowymi dla Projektu 1, nie ma żadnego przepływu pieniężnego ze strony JST do Operatora. Ewentualny przepływ ze strony JST (lub innych środków publicznych) mógłby wystąpić w przypadku objęcia i dofinansowania w ramach Projektu 1 budowy infrastruktury (sfinansowanie

konkretnych wydatków inwestycyjnych). Wówczas należałoby odpowiednio uwzględnić ten przepływ w postanowieniach umownych.

5.2.3 Przykładowy Mechanizm claw-back

Przy Projekcie 1, mając na względzie jego założenia, w ramach kształtowania Mechanizmu *claw-back* można zaproponować następujące rozwiązania, które powinny znaleźć odzwierciedlenie w odpowiednich klauzulach umownych.

- 5.2.3.1 W ramach Mechanizmu *claw-back* zobowiązuje się Operatora do określonej dopłaty do opłaty z tytułu korzystania z infrastruktury telekomunikacyjnej, przy czym w przypadkach gdy Projekt 1 będzie obejmował fazę budowy, które będzie współfinansowana ze środków Operatora, zasadnym może okazać przesunięcie obowiązku opłaty w czasie.
- 5.2.3.2 Konieczność i wysokość dopłaty jest weryfikowana raz do roku, w powiązaniu z badaniem sprawozdania finansowego z działalności Operatora.
- 5.2.3.3 Dopłata będzie konieczna, gdy w danym roku obrotowym osiągnięty przez Operatora wskaźnik zysku operacyjnego ($Zysk_{Op\%}$) będzie większy niż średnia rynkowa wartość wskaźnika zysku operacyjnego ($Zysk_{Op_Ryn\%}$), obliczonego dla spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych ujętych w subindeksie sektorowym WIG – telekomunikacja dla tego samego okresu.
- 5.2.3.4 Przyjmuje się, iż w ramach Projektu 1 właściwym wskaźnikiem odniesienia co do poziomu zysku będzie średnia rynkowa wartość wskaźnika zysku operacyjnego ($Zysk_{Op_Ryn\%}$), obliczonego dla spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych ujętych w subindeksie sektorowym WIG – telekomunikacja dla tego samego okresu. Poziom ten można uznać za uzasadniony dla Operatora⁴. W przypadku zorganizowania konkurencyjnej procedury wyboru, Operator może zaproponować oczywiście niższy poziom referencyjny.
- 5.2.3.5 Średnia rynkowa wartość wskaźnika zysku operacyjnego ($Zysk_{Op_Ryn\%}$) oblicza się dla spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych ujętych w subindeksie sektorowym WIG – telekomunikacja jako średnią arytmetyczną wskaźników zysku operacyjnego dla poszczególnych spółek po odrzuceniu wartości skrajnych (wartości najmniejszej i największej) zgodnie z następującym wzorem:

$$Zysk_{Op_Ryn\%} = \frac{\sum_{i=1}^n \frac{Zysk_{Op_Sp_i}}{Przychody_netto_Sp_i}}{n} \times 100\%$$

⁴ Poziom zysku uznanego za właściwy, przy realizacji projektu o określonych założeniach powinien być ustalony pomiędzy stronami w wyniku procedury zlecenia zadania.

gdzie:

- n oznacza liczbę spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych ujętych w subindeksie sektorowym WIG – telekomunikacja i przyjętych do kalkulacji,
- $Zysk_Op_Sp_n$ oznacza wynik finansowy z działalności operacyjnej danej spółki przed opodatkowaniem uwzględniający przychody i koszty sprzedaży oraz pozostałe przychody i koszty operacyjne, ustalony na podstawie raportu rocznego lub skonsolidowanego raportu rocznego i publikowanego zgodnie z przepisami Rozporządzenia RM⁵,
- $Przychody_netto_Sp_n$ oznaczają przychody ze sprzedaży usług przez daną spółkę, ustalone na podstawie raportu rocznego lub skonsolidowanego raportu rocznego i publikowanego zgodnie z przepisami Rozporządzenia RM.

5.2.3.6 Wartość procentowa wskaźnika zysku operacyjnego Operatora ($Zysk_Op\%$) wyraża się jako procent przychodów osiągniętych w danym roku obrotowym zgodnie z następującym wzorem:

$$Zysk_Op\% = \frac{Zysk_Op}{Przychody_netto} \times 100\%$$

gdzie:

- $Zysk_Op$ oznacza wynik finansowy z działalności operacyjnej Operatora przed opodatkowaniem uwzględniający przychody i koszty sprzedaży oraz pozostałe przychody i koszty operacyjne,
- $Przychody_netto$ oznaczają przychody ze sprzedaży usług przez Operatora.

5.2.3.7 Wysokość dopłaty do opłaty z tytułu korzystania infrastruktury w ramach Mechanizmu *claw-back* w danym roku obrotowym ustala się zgodnie z następującym wzorem:

$$Clawback = (Zysk_Op\% - Zysk_Op_Ryn\%) \times Przychody_netto,$$

gdzie:

- $Zysk_Op\%$ oznacza wartość ustaloną zgodnie z pkt. 5.2.3.6,
- $Zysk_Op_Ryn\%$ oznacza wartość ustaloną zgodnie z pkt. 5.2.3.4 i 5.2.3.5,
- $Przychody_netto$ oznaczają przychody ze sprzedaży usług przez Operatora.

⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 października 2001 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych.

5.2.3.8 Umowa powinna dookreślić sposób płatności dopłaty na rzecz JST, np. z uwzględnieniem zasad płatności opłaty z tytułu korzystania infrastruktury.

5.2.3.9 Mechanizmem uzupełniającym do postanowień opartych na zawartych powyżej założeniach może być zawarcie w umowie pomiędzy JST a Operatorem postanowień dotyczących okresowej weryfikacji wysokości opłaty z tytułu korzystania z infrastruktury.

Weryfikacja wysokości opłaty z tytułu korzystania z infrastruktury powinna być dokonywana po przeprowadzeniu badań popytowych (analiz rynku), z uwzględnieniem wpływu rozwoju tego rynku na elementy składające się na opłatę z tytułu korzystania z infrastruktury. Częstotliwość przeprowadzania badań powinna być zależna od specyfiki i potencjału obszaru, na którym realizuje się Projekt 1.

5.2.3.10 Aby zagwarantować prawidłowe działanie Mechanizmu *claw-back* istotne jest zawarcie w umowie odpowiednich postanowień dotyczących m.in.:

- (a) monitorowania i kontroli realizacji zadania zleconego przez JST;
- (b) parametrów jakościowych i ilościowych;
- (c) kar umownych z tytułu niewykonania lub nieprawidłowego wykonania zadania

i ich właściwe powiązanie z postanowieniami dotyczącymi Mechanizmu *claw-back*.

5.3 Projekt 2

5.3.1 Założenia dla Projektu 2

5.3.1.1 Projektu 2 jest realizowany na obszarze białym, zdefiniowany zgodnie z odpowiednimi wytycznymi w tym zakresie.

5.3.1.2 Popyt na usługi telekomunikacyjne świadczone na obszarze realizacji Projektu 2 nie jest satysfakcjonujący tzn. projekt wiąże się z dużym ryzykiem popytowym, w tym m.in. ze względu na zobowiązania nałożone na Operatora przez JST.

5.3.1.3 Istotnym hamulcem dla rozwoju rynku telekomunikacyjnych usług na obszarze realizacji Projektu 2 jest zarówno brak infrastruktury jak i ograniczona wielkość popytu na usługi. Jednocześnie świadczenie tych usług jest niezbędne w związku z istnieniem niezaspokojonych potrzeb ludności.

5.3.1.4 W ramach Projektu 2 po wybudowaniu infrastruktury stawki za dostęp do infrastruktury lub za dostarczane usługi będą preferencyjne.

5.3.1.5 JST jest właścicielem infrastruktury telekomunikacyjnej wykorzystywanej do realizacji Projektu 2.

5.3.1.6 W ramach Projektu 2 może wystąpić zarówno powierzenie zadania w wyniku przeprowadzenia otwartej i konkurencyjnej procedury albo też tzw. bezpośrednie powierzenie zadania (podmiotowi wewnętrznemu). Należy przy

tym wskazać, iż w praktyce europejskiej wykorzystywane są najczęściej procedury konkurencyjne, gdyż pozwalają one na weryfikację rynkowości projektu (co jest również istotne z punktu widzenia zapewnienia gwarancji, iż podmiot realizujący zadanie nie odniesie nadmiernych korzyści w związku z zaangażowaniem w przedsięwzięcie środków publicznych).

5.3.1.7 W ramach Projektu 2 Operator:

- (a) buduje lub utrzymuje sieć i świadczy usługi, albo
 - (b) utrzymuje sieć i świadczy usługi,
- zgodnie z ustalonymi z JST warunkami.

Budowa infrastruktury może być ewentualnie zrealizowana oddzielnie, poza Projektem 2.

5.3.2 Mechanizm wynagrodzeniowy/przepływy finansowe

5.3.2.1 W ramach realizacji Projektu 2 Operator:

- (a) w przypadku gdy Projekt 2 obejmuje fazę budowy - ponosi określone koszty inwestycyjne (związane z budową sieci);
- (b) ponosi koszty operacyjne związane z utrzymaniem sieci i prowadzeniem działalności telekomunikacyjnej;
- (c) generuje przychody z tytułu świadczenia usług Odbiorcom usług;
- (d) zakłada zysk na określonym poziomie.

5.3.2.2 W zamian za realizację Projektu 2 Operator otrzymuje od JST wynagrodzenie.

5.3.2.3 Wynagrodzenie bazuje na kosztach związanych z realizacją Projektu 2, z uwzględnieniem przychodów oraz określonego poziomu rozsądnego zysku dla Operatora. Na kalkulację wynagrodzenia mogą składać się (w zależności od zakresu Projektu 2) m.in. następujące elementy:

- (a) koszty budowy infrastruktury;
- (b) nakłady inwestycyjne Operatora poniesione na tzw. infrastrukturę aktywną;
- (c) koszty utrzymania infrastruktury;
- (d) koszty dostępu do infrastruktury;
- (e) koszty świadczenia usług;
- (f) przychody od Odbiorców usług;
- (g) otrzymane od JST środki z tytułu dofinansowania świadczonych usług lub sfinansowania kosztów inwestycyjnych;
- (h) zysk na określonym przez strony poziomie.

5.3.2.4 W zakresie kosztów korzystania z infrastruktury związanej z realizacją Projektu 2, mając na uwadze jego zakres i charakter zadania powierzonego przez JST (jako zadania o charakterze użyteczności publicznej), płatność przez Operatora opłaty z tytułu korzystania z infrastruktury może być

bezzasadna. Co do zasady, w ramach Projektu 2 koszt dostępu do infrastruktury będzie bowiem jednocześnie uzasadnionym kosztem realizacji zadania zleconego przez JST, i jako taki, będzie rozliczany w ramach wynagrodzenia.

- 5.3.2.5 Istotne w ramach umowy z Operatorem będzie określenie podziału ryzyk związanych z realizacją Projektu 2, a właściwie z prowadzeniem działalności gospodarczej w ramach tego Projektu. W odróżnieniu od Projektu 1, ze względu na fakt, iż zakłada się znaczne ryzyko popytowe, aby zachęcić Operatora do realizacji zadania (użytecznego z punktu widzenia zaspokojenia potrzeb danej społeczności) wskazane jest zagwarantowanie Operatorowi określonego poziomu zysku przez okres trwania umowy.
- 5.3.2.6 Jednocześnie, aby zapewnić efektywność realizacji zadania można wówczas zamieścić w umowie inne postanowienia dotyczące np. wymogów związanych z parametrami ilościowymi (w kontekście osiągnięcia określonych przychodów), jakościowymi, kar umowych, mechanizmów bonusowych.
- 5.3.2.7 Postanowienia umowne, w powyżej wskazanym zakresie, powinny znaleźć odpowiednie odzwierciedlenie już na etapie procedury wyboru Operatora, w ramach kryteriów wyboru.
- 5.3.3 Przykładowy Mechanizm claw-back w ramach Projektu 2 dla Operatora wyłonionego w wyniku otwartej i konkurencyjnej procedury
- 5.3.3.1 W ramach przeprowadzanej procedury wyboru, jednym z kryteriów jest poziom zysku związanego z wykonaniem Projektu 2.
- 5.3.3.2 Istotnym jest, aby z góry określić jednolitą, najbardziej adekwatną do przedmiotu Projektu 2, podstawę dla określenia poziomu zysku (tak, aby oferty złożone przez Operatorów były porównywalne) np. zysk na pojedynczej usłudze .
- 5.3.3.3 Poziom zysku wynikający z procedury wyboru jest zyskiem należnym Operatorowi z tytułu realizacji zadania na zasadach ustalonych w umowie z Operatorem.
- 5.3.3.4 Wysokość zysku osiąganego przez Operatora powinna być weryfikowana w określonych odstępach czasu, np. raz do roku, w ramach badania finansowego Operatora.
- 5.3.3.5 W przypadku, gdy w danym roku obrotowym osiągnięty przez Operatora zysk operacyjny (*Zysk_{Op}*) będzie większy niż określony w wyniku procedury wyboru zysk operacyjny należny Operatorowi z tytułu realizacji zadania (*Gwarantowany_Zysk*), Operator będzie zobowiązany do zwrotu JST kwoty stanowiącej nadwyżkę.
- 5.3.3.6 Wysokość nadwyżki podlegającej zwrotowi ustala się zgodnie z następującym wzorem:

$$\text{Clawback} = \text{Zysk}_{Op} - \text{Gwarantowany_Zysk}$$

gdzie:

- *Zysk_{Op}* oznacza wynik finansowy z działalności operacyjnej Operatora w ramach Projektu 2 przed opodatkowaniem uwzględniający przychody i koszty sprzedaży oraz pozostałe przychody i koszty operacyjne,
- *Gwarantowany_Zysk* oznacza wartość zysku operacyjnego należnego Operatorowi, określonego w wyniku procedury wyboru.

5.3.4 Przykładowy Mechanizm Clawback dla Operatora, któremu powierzono realizację Projektu w sposób bezpośredni (np. powierzenie bezpośrednie zadania spółce komunalnej, powierzenie zadania w ramach wyłączeń z prawa zamówień publicznych)

5.3.4.1 Konieczne jest określenie przez strony poziomu zysku należnego Operatorowi z tytułu realizacji Projektu 2 w danym roku obrotowym, z uwzględnieniem charakteru i zakresu tego Projektu.

5.3.4.2 W celu wyznaczenia tego poziomu zysku możliwe jest posłużeniem się wskaźnikiem kosztu kapitału zaangażowanego Operatora (*Koszt_Kapitał_Zaang*).

5.3.4.3 Koszt kapitału zaangażowanego Operatora (*Koszt_Kapitał_Zaang*) w danym roku obrachunkowym ustala się zgodnie z następującym wzorem:

$$\text{Koszt_Kapitał_Zaang} = WACC_{\%} \times \text{Kapitał_Zaangażowany}$$

gdzie:

- *WACC%* (ang. *weighted average cost of capital*) oznacza średni ważony zwrot z kapitału zaangażowanego przed opodatkowaniem w finansowanie inwestycji przez przedsiębiorstwo, wskaźnik ten może być wyznaczony dla Operatora lub dla Spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych ujętych w subindeksie sektorowym WIG – telekomunikacja;

Wskaźnik ten powinien być określany przez JST dla danego Operatora, z uwzględnieniem jego charakterystyki. Do określenia wskaźnika WACC rekomendowane jest wzorowanie się na metodologii wyznaczonej w tym zakresie przez Prezesa UKE dla Telekomunikacji Polskiej S.A.

- *Kapitał_Zaangażowany* oznacza wartość inwestycji kapitałowych niezbędnych do świadczenia usług wyznaczonych jako:
 - suma kapitału własnego i zobowiązań długoterminowych przeznaczonych na Projekt 2 (np. zaciągniętych kredytów),

albo alternatywnie jeżeli nie jest możliwe bezpośrednie przypisanie kapitału własnego i zobowiązań długoterminowych przeznaczonych na Projekt 2 (np. Operator w ramach swojej działalności świadczy usługi

telekomunikacyjne również na innych obszarach lub prowadzi inną działalność) jako:

- o suma środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych użytkowanych przez Operatora wyłącznie na Projekt 2, zaliczki na środki trwałe i środki trwałe w budowie oraz kapitał obrotowy użytkowany w ramach Projektu 2.

5.3.4.4 Jeśli Operator wykonuje obok działalności powierzonej przez JST inną działalność, w przypadku braku możliwości bezpośredniego alokowania kapitału zaangażowanego muszą być rozdzielone według określonego klucza alokacji (przy uwzględnieniu dobrych praktyk w zakresie rachunkowości), co pozwoli na ich wydzielenie i przypisanie do poszczególnych rodzajów działalności prowadzonych przez podmiot. Mogącym znaleźć potencjalne zastosowanie jest np. klucz alokacji ustalany w oparciu o stosunek, w jakim pozostaje strata lub zysk osiągnięte z tytułu realizacji zadania powierzonego do ogólnej kwoty straty lub zysku.

Zastosowanie odpowiednich kluczy alokacji powinno zagwarantować m.in. ustalenie wysokości przychodów i kosztów bezpośrednio związanych z powierzonym przez JST zadaniem, co ma bezpośredni związek z zapewnieniem, iż nie wystąpi nadmierna korzyść ze środków publicznych dla Operatora.

5.3.4.5 W ramach Mechanizmu *claw-back* dla Projektu 2, w przypadku, gdy w danym roku obrotowym osiągnięty przez Operatora zysk operacyjny (*Zysk_Op*) będzie większy niż odpowiadający temu zyskowi koszt kapitału zaangażowanego Operatora (*Koszt_Kapitał_Zaang*), Operator zobowiązany będzie do zwrotu kwoty stanowiącej nadwyżkę.

5.3.4.6 Wysokość nadwyżki, o której mowa w punkcie poprzedzającym ustala się zgodnie z następującym wzorem:

$$\text{Clawback} = \text{Zysk_Op} - \text{Koszt_Kapitał_Zaang}$$

gdzie:

- *Zysk_Op* oznacza wynik finansowy z działalności operacyjnej Operatora przed opodatkowaniem uwzględniający przychody i koszty sprzedaży oraz pozostałe przychody i koszty operacyjne,
- *Koszt_Kapitał_Zaang* oznacza wartość ustaloną zgodnie z pkt. 5.3.4.3.

5.3.4.7 W każdym przypadku, umowa powinna przewidywać zasady i terminy zwrotu nadwyżki na rzecz JST.

5.3.4.8 Niezależnie od sposobu powierzenia zadania Operatorowi (procedura konkurencyjna czy powierzenie bezpośrednie), w zależności od charakteru i warunków realizacji Projektu 2, przyjętego przez strony podziału ryzyka

popytowego, elementów mechanizmu wynagrodzeniowego, strony mogą przyjąć w ramach postanowień umownych, iż:

- (a) w przypadku, gdy w danym roku obrotowym osiągnięty przez Operatora zysk operacyjny (*Zysk_Op*) będzie mniejszy niż określony w wyniku procedury wyboru zysk operacyjny należny Operatorowi z tytułu realizacji zadania (*Gwarantowany_Zysk*), albo
- (b) w przypadku bezpośredniego powierzenia, w danym roku obrotowym osiągnięty przez Operatora zysk operacyjny (*Zysk_Op*) będzie mniejszy niż koszt kapitału zaangażowanego Operatora (*Koszt_Kapitał_Zaang*) (rozumiany jako zysk operacyjny należny Operatorowi z tytułu realizacji zadania),

JST będzie zobowiązane przekazać Operatorowi kwotę, która pozwoli osiągnąć Operatorowi Gwarantowany zysk z działalności operacyjnej (odpowiednio zwrot kosztów kapitału zaangażowanego), przy uwzględnieniu pokrycia uzasadnionych kosztów związanych z realizacją Projektu i ewentualnych kar umownych/potrąceń z tytułu niewłaściwej realizacji zadania. Tego typu rozwiązania mogą okazać się szczególnie uzasadnione zwłaszcza w przypadku powierzenia zadania tzw. operatorowi wewnętrznemu.

- 5.3.4.9 W zależności od okoliczności konkretnego Projektu 2 Mechanizm *claw-back* opisany powyżej może być uzupełniony postanowieniami umowy dotyczącymi zmiany/modyfikacji systemu płatności i mechanizmu wynagrodzeniowego. Wtedy należy określić szczegółowo przesłanki dokonania zmian/modyfikacji (np. przekroczenie określonego poziomu zysku w określonym okresie w związku ze zmieniającą się sytuacją na rynku), jak i charakter i zakres tych zmian (np. zamianę płaconego przez JST na rzecz Operatora wynagrodzenia na mechanizm opłaty z tytułu korzystania z infrastruktury – por. postanowienia pkt 5.2).
- 5.3.4.10 W zależności od przedmiotu umowy oraz okresu jej trwania, a także w zależności od potencjału rozwojowego obszaru i konieczności utrzymania w związku z tym realizacji Projektu 2, można rozważyć wprowadzenie do umowy postanowień, iż zamiast zwrotu nadwyżki Operator zobowiąże się do dodatkowych prac/usług na rzecz JST, w uzgodnionym zakresie (np. dokonanie nowej inwestycji w infrastrukturę pasywną, konieczność wymiany infrastruktury aktywnej).
- 5.3.4.11 Podobnie, jak w przypadku Projektu 1, aby zagwarantować prawidłową realizację celu i egzekwowanie Mechanizmu *claw-back*, obok postanowień dotyczących mechanizmu wynagrodzeniowego należy zwrócić szczególną uwagę na rozwiązania w zakresie m.in. monitorowania i kontroli realizacji zadania czy np. kar umownych z tytułu niewykonania lub nieprawidłowego wykonania zadania.

5.4 Projekt 3

5.4.1 Założenia dla Projektu 3

- 5.4.1.1 Obszar realizacji Projektu 3 to obszar szary, zgodnie z odpowiednimi wytycznymi w tym zakresie
- 5.4.1.2 Popyt na usługi telekomunikacyjne na obszarze, na którym realizowany jest Projekt 3 jest satysfakcjonujący, w związku z czym realizacja Projektu 3 nie wiąże się z dużym ryzykiem w tym zakresie.
- 5.4.1.3 Główną barierę rozwoju rynku usług telekomunikacyjnych na obszarze, na którym ma być realizowany Projekt 3, stanowi brak infrastruktury umożliwiającej świadczenie usług o danych parametrach i standardach jakościowych.
- 5.4.1.4 Po zapewnieniu określonej infrastruktury jest możliwość świadczenia usług w ramach Projektu 3 zgodnie ze stawkami rynkowymi (tj. porównywalnymi jak na obszarach czarnych), jednak wystąpi element zakupu usług dla określonych grup podmiotów, na warunkach preferencyjnych, ustalonych przez JST.
- 5.4.1.5 Właścicielem infrastruktury, z pomocą której świadczone są usługi (realizowany jest Projekt 3) jest Operator.
- 5.4.1.6 Do realizacji zadania rekomenduje się wybór Operatora będącego przedsiębiorcą zewnętrznym, w ramach otwartej i konkurencyjnej procedury. W ramach tej procedury będzie można zweryfikować wskaźnik referencyjny do poziomu zysku.
- 5.4.1.7 W ramach Projektu 3 Operator buduje, utrzymuje sieć i świadczy usługi, w tym na zlecenie JST, zgodnie z określonymi przez strony warunkami.

JST zamawia u Operatora świadczenie usług na rzecz określonych Odbiorców usług, na określonych zasadach. Projekt 3 obejmuje również dofinansowanie przez JST budowy/modernizacji infrastruktury niezbędnej do świadczenia tych usług, przy czym infrastruktura, w którą dokonywane są inwestycje stanowi własność Operatora.

5.4.2 Mechanizm wynagrodzeniowy/przepływy finansowe

- 5.4.2.1 Operator w ramach realizacji Projektu 3:
 - (a) ponosi określone koszty związane z budową/modernizacją infrastruktury;
 - (b) ponosi określone koszty związane z utrzymaniem sieci oraz prowadzeniem działalności telekomunikacyjnej;
 - (c) generuje przychody z tytułu świadczenia usług Odbiorcom usług;
 - (d) zakłada zysk na określonym poziomie.
- 5.4.2.2 JST płaci Operatorowi wynagrodzenie za dostarczenie określonej usługi Odbiorcom końcowym, na określonym poziomie ilościowym i jakościowym

oraz dofinansowuje niezbędne w tym celu nakłady inwestycyjne na infrastrukturę Operatora.

5.4.3 Przykładowy Mechanizm claw-back

5.4.3.1 W związku z faktem, iż infrastruktura, na którą dokonywane są nakłady ze środków publicznych, stanowi własność Operatora, w przypadku Projektu 3 udzielone wsparcie w zakresie inwestycji, po osiągnięciu przez Projekt 3 określonych wskaźników, będzie podlegało zwrotowi w całości lub w części.

Przekazane publiczne wsparcie na budowę/modernizację infrastruktury będzie miało w przypadku Projektu 3 charakter nieoprocentowanego finansowania udzielonego na z góry określony czas.

5.4.3.2 Odrębnie traktowane jest w umowie wynagrodzenie za świadczone Odbiorcom usługi.

5.4.3.3 Jako wskaźnik odniesienia (w zakresie poziomu zysku należnego Operatorowi z tytułu realizacji Projektu 3) przyjmuje się średnio ważony zwrot z kapitału - $WACC\%$ (*ang. weighted average cost of capital*).

$WACC\%$ oznacza średni ważony zwrot z kapitału zaangażowanego przed opodatkowaniem w finansowanie inwestycji przez przedsiębiorstwo, wskaźnik ten może być wyznaczony dla Operatora lub dla Spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych ujętych w subindeksie sektorowym WIG – telekomunikacja. Przy jego wyznaczaniu należy wziąć pod uwagę wartość nieoprocentowanego dofinansowania od JST udzielonego w związku z dokonywaną inwestycją w infrastrukturę.

5.4.3.4 Jako okres rozliczenia przyjmuje się dany rok obrotowy.

5.4.3.5 W odniesieniu do wyznaczenia wartości $WACC$ rekomendowane jest wzorowanie się na metodologii wyznaczonej w tym zakresie przez Prezesa UKE dla Telekomunikacji Polskiej S.A.

5.4.3.6 Zastosowanie znajdują w tym przypadku postanowienia niniejszego opracowania w zakresie wyznaczania kosztu kapitału zaangażowanego Operatora (por. pkt 5.3.4.3), jak również kwestie dotyczące aktywów przypisania kapitału zaangażowanego, którego nie można bezpośrednio przyporządkować do działalności prowadzonej przez Operatora na rzecz JST, zgodnie z adekwatnymi, ustalonymi przez strony kluczami alokacji (por. pkt 5.3.4.4).

5.4.3.7 W ramach Mechanizmu *claw-back* przy Projekcie 3 Operator zobowiązany zostaje w ramach postanowień umownych do zwrotu, w określonym terminie i na określonych zasadach, dofinansowania budowy/modernizacji infrastruktury udzielonego przez JST w przypadku, gdy w danym roku obrotowym wewnętrzna stopa zwrotu z inwestycji (IRR) Operatora będzie wyższa od średniego ważonego zwrotu z kapitału ($WACC\%$).

5.4.3.8 Wewnętrzną stopę zwrotu z inwestycji IRR w danym roku obrotowym ustala się zgodnie z następującym wzorem:

$$\sum_{t=0}^n \frac{FCF_t}{(1 + IRR)^t} = 0$$

gdzie:

- t oznacza numer roku obrotowego inwestycji ($t=0$ – pierwszy rok obrachunkowy, początek inwestycji),
- FCF (ang. *Free Cash Flow*) oznacza wynik przepływów kapitałowych Operatora w danym roku obrotowym.

5.4.3.9 Wysokość kwoty podlegającej zwrotowi w ramach Mechanizmu *Claw-back* w danym roku obrotowym ustala się zgodnie z następującym wzorem:

$$\text{Clawback} = \text{Zysk}_{Op} - \text{Koszt}_{Kapitał}_{Zaang}$$

gdzie:

- Zysk_{Op} oznacza wynik finansowy z działalności operacyjnej Operatora przed opodatkowaniem uwzględniający przychody i koszty sprzedaży oraz pozostałe przychody i koszty operacyjne,
- $\text{Koszt}_{Kapitał}_{Zaang}$ oznacza wartość ustaloną zgodnie z pkt. 5.3.4.3.

5.4.3.10 Ze względu na fakt, iż w ramach Projektu 3 środki publiczne przeznaczane są na nakłady inwestycyjne na cudzą infrastrukturę (tj. prywatną, należącą do Operatora) niezwykle istotne jest zapewnienie w umowie z Operatorem odpowiednich mechanizmów kontrolnych np. w zakresie ponoszonych wydatków i monitoringu realizacji zadania.

5.4.3.11 Wskazane jest zamieszczenie w umowie odpowiednich postanowień dotyczących sytuacji, w których w trakcie obowiązywania i wykonywania umowy przez Operatora nie zostaną osiągnięte określone wskaźniki związane z realizowanymi usługami (np. co do ustalonego przez strony poziomu zysku na Projekcie 3), czy też wskaźniki te nie będą realizowane na określonym poziomie, przy czym:

- (a) w przypadku, gdyby przyczyną nieosiągnięcia wskaźników było zawinione działanie Operatora zaleca się zapłatę kary umownej przez Operatora w wysokości udzielonego dofinansowania; rekomenduje się przy tym, ze względów dowodowych, podjęcie próby wskazania w umowie przynajmniej otwartego katalogu zawinionych działań Operatora;
- (b) gdyby przyczyną nieosiągnięcia wskaźników były czynniki obiektywne można rozważyć np. zwolnienie z konieczności zwrotu udzielonego dofinansowania (swego rodzaju umorzenie pożyczki/kredytu) lub zapłatę kary umownej w wysokości określonego procenta

udzielonego dofinansowania, zgodnie z ustaleniami w tym zakresie dokonanymi w wyniku przeprowadzanej procedury wyboru.

5.4.3.12 Jednocześnie należy pamiętać, aby postanowienia umowne dotyczące zwrotu całości lub części dofinansowania (zgodnie z przyjętym rozwiązaniem) uwzględniały fakt, iż umowa z Operatorem jest zawierana na ograniczony okres, który może np. nie być wystarczający dla zwrotu całości przekazanych środków, w związku z czym należy przewidzieć w umowie np. odpowiednie postanowienia dotyczące ostatecznego rozliczenia Projektu 3.

6. PROJEKTY DOFINANSOWANE ZE ŚRODKÓW UNIJNYCH

6.1 Część Projektów realizowanych przez JST może uzyskać dofinansowanie w ramach funduszy unijnych⁶.

6.2 Dofinansowanie unijne udzielane jest na zasadach i warunkach określonych we właściwych dokumentach i rozliczane zgodnie z tymi zasadami i przepisami związanymi z wykorzystaniem środków unijnych, niezależnie od stosowania zawartego w umowie z Operatorem Mechanizmu *claw-back*.

6.3 Gdy udzielane jest dofinansowanie unijne dla Projektu, w ramach kształtowania ogólnych zasad realizacji Projektu i relacji pomiędzy JST i Operatorem należy zwrócić uwagę, w szczególności, na następujące kwestie:

- (a) fakt, kto jest beneficjentem środków unijnych;
- (b) własność infrastruktury, której budowa/modernizacja jest dofinansowana ze środków unijnych;
- (c) obszar, który obejmuje dofinansowanie ze środków unijnych w stosunku do obszaru, na którym realizowany jest Projekt;
- (d) przyjętą strukturę realizacji Projektu i mechanizm wynagrodzeniowy;
- (e) przyjęte zasady udzielenia wsparcia w ramach funduszy unijnych (np. schematów pomocowych);
- (f) uregulowania kwestii związanych z badaniem rynku/popytu na usługi świadczone na powstałej w wyniku dofinansowania infrastrukturze;
- (g) uregulowania kwestii związanych z polityką taryfową dotyczącą usług świadczonych na powstałej w wyniku dofinansowania infrastrukturze.

6.4 Wsparcie Projektów z funduszy unijnych dla beneficjenta może:

- (a) nie stanowić pomocy publicznej;

⁶ Poniżej opisane przykłady opierają się na Projektach przyjętych w niniejszym dokumencie do opisaną Mechanizmu *claw-back* oraz określonych założeniach co do aplikowania o środki unijne i nie wyczerpują wszystkich możliwych stanów faktycznych.

- (b) być przekazywane w ramach systemu rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych (wówczas infrastruktura jest powiązana z wykonywaniem usług użyteczności publicznej);
- (c) stanowić pomoc regionalną na nowe inwestycje.

6.5 Projekt 1 – uwagi

6.5.1 Zgodnie z przyjętym uprzednio założeniem dla Projektu 1, beneficjentem wsparcia unijnego na budowę infrastruktury jest JST. JST jest również właścicielem infrastruktury.

6.5.2 W związku z charakterem Projektu 1, w przypadku gdy udzielenie wsparcia beneficjentowi nie jest związane z pomocą publiczną⁷, w celu obliczenia wysokości dofinansowania z UE, zostaną zastosowane zasady dotyczące projektów generujących dochód⁸ (przy czym przy projektach realizowanych w systemie kilku podmiotów, w którym obok beneficjenta – JST, występuje podmiot odpowiedzialny za eksploatację majątku – Operator, analiza powinna być skonsolidowana).

6.5.3 Istotne z punktu widzenia wypełnienia przez beneficjenta - JST wymogów dotyczących projektów generujących dochód jest zapewnienie w umowie z Operatorem odpowiednich postanowień dotyczących m.in.:

- (a) zakresu i zasad działalności prowadzonej przez Operatora na infrastrukturze;
- (b) źródeł przychodów;
- (c) mechanizmu płatności (w tym struktury i wysokości opłaty za korzystanie z infrastruktury);
- (d) stosowanej polityki taryfowej;
- (e) dokonywania okresowych analiz rynku czy monitorowania popytu (przychodów).

Te elementy będą miały kluczowy wpływ na możliwość oszacowania *ex-ante* przychodów w ramach Projektu 1. W większości Projektów takie oszacowanie powinno być możliwe i nie będzie wymagać korekt w późniejszym okresie (przy założeniu przeprowadzenia dokładnych analiz obszaru, na którym realizowany jest Projekt 1 oraz badań popytowych). Ewentualne modyfikacje *ex-post* w zakresie projektu generującego dochód mogą wpłynąć na konieczność modyfikacji odpowiednich postanowień w umowie z Operatorem (m.in. związane z opłatą za korzystanie z infrastruktury).

6.5.4 Ponadto, dokonując analizy Projektu 1, należy wziąć również pod uwagę ewentualne uczestnictwo przez Operatora w fazie prac budowlanych w

⁷ Przy czym odnosimy się tu wyłącznie do beneficjenta środków unijnych. Powyższe nie wyklucza wystąpienia pomocy na kolejnych etapach realizacji Projektu 1.

⁸ M.in. zgodnie z zasadami zawartymi w Wytocznych w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód.

ramach Projektu (w tym poprzez ich częściowe sfinansowanie). Ewentualne uczestnictwo Operatora w finansowaniu prac budowlanych dotyczących infrastruktury w ramach Projektu 1 powinno być odpowiednio rozliczone w umowie z Operatorem i wpisywać się w cały mechanizm płatności/wynagrodzeniowy. Rozliczenie może przyjąć różną formułę, w zależności od konkretnych uwarunkowań związanych z Projektem 1 m.in. poprzez uwzględnienie poniesionych przez Operatora nakładów/kosztów finansowych w wysokości opłaty za korzystanie z ww. infrastruktury (tj. ewentualny wkład finansowy Operatora będzie miał wpływ na warunki udostępnienia infrastruktury) lub poprzez zawarcie w umowie odpowiednich postanowień dotyczących nakładów jakie powinien ponieść Operator i ich rozliczenia, z uwzględnieniem ewentualnych kosztów pozyskania finansowania. Jednocześnie zasady rozliczenia powinny wpisywać się w zasady realizacji Projektu 1 i uwzględniać przychody generowane na tej infrastrukturze.

6.6 Projekt 2 - uwagi

- 6.6.1 Zgodnie z przyjętym założeniem dla Projektu 2, beneficjentem wsparcia unijnego na budowę infrastruktury jest JST. JST jest również właścicielem infrastruktury.
- 6.6.2 Projekt 2, ze względu na swoje założenia, związany jest ze świadczeniem przez Operatora tzw. usług w ogólnym interesie gospodarczym (system rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych). W ramach tego systemu ujmowane jest wsparcie dla beneficjenta ze środków UE.
- 6.6.3 Zgodnie z dotychczasową praktyką (np. w sektorze transportu i gospodarki odpadami) pomimo stosowania systemu rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, właściwe organy zalecają również, przy udzielaniu dofinansowywania z UE do składników majątkowych, stosowanie metody luki finansowej w celu wyliczenia wysokości dofinansowania (regulacje związane z projektami generującymi dochód). W związku z powyższym, w przypadku Projektu 2, odpowiednie zastosowanie znajdują również zasady i uwagi zawarte w pkt 6.5.2 - 6.5.3.
- 6.6.4 Jednocześnie umowa z Operatorem powinna zawierać elementy charakterystyczne dla umowy o świadczenie usług publicznych (w tym metodologię wyliczania rekompensaty z tytułu świadczenia usług, w ramach której odpowiednio należy uwzględnić przysporzenie ze środków UE).
- 6.6.5 W zależności od zastosowanych w ramach Projektu 2 rozwiązań w zakresie amortyzacji powstałego w wyniku realizacji projektu dofinansowanego z UE składnika majątkowego (amortyzacja przez JST albo amortyzacja przez Operatora w związku z inwestycją w obcym środku trwałym⁹), w umowie z Operatorem należy w sposób odpowiedni zdefiniować katalog kosztów i nadać

⁹ Możliwość zastosowania określonego rozwiązania powinna być szczegółowo przeanalizowana.

mu właściwą strukturę (dofinansowanie z UE powinno zostać odpowiednio uwzględnione przy rozliczaniu kosztów amortyzacji).

- 6.6.6 Dokonując analizy Projektu 2, należy wziąć pod uwagę ewentualne uczestnictwo przez Operatora w fazie prac budowlanych dotyczących infrastruktury w ramach Projektu, w tym poprzez ich częściowe sfinansowanie. Element ten powinien zostać odpowiednio uwzględniony w ramach mechanizmu wynagrodzeniowego i rozliczony w rekompensacie z tytułu świadczenia usług publicznych (np. poprzez ustalenie w umowie z Operatorem odpowiednich kosztów jakie poniesie Operator w związku z budową/modernizacją infrastruktury w ramach Projektu, w tym kosztów finansowych).
 - 6.6.7 Ewentualne modyfikacje *ex-post* w związku z koniecznością zastosowania zasad związanych z projektem generującym dochód (ze względu na zmianę okoliczności na rynku na którym Projekt 2 jest realizowany) mogą wpłynąć na konieczność modyfikacji odpowiednich postanowień w umowie o świadczenie usług z Operatorem (np. w zakresie struktury kosztów).
- 6.7 Projekt 3 - uwagi
- 6.7.1 Zgodnie z przyjętym uprzednio założeniem dla Projektu 3 beneficjentem dofinansowania z UE będzie Operator. On też będzie właścicielem powstałej w wyniku realizacji projektu unijnego infrastruktury.
 - 6.7.2 Wsparcie udzielone beneficjentowi - Operatorowi na infrastrukturę może być przyznane w ramach pomocy regionalnej na nowe inwestycje. Wówczas zarówno wysokość wsparcia, jak i warunki jego udzielenia wynikają z odrębnych zasad (np. właściwego programu pomocowego). W opisywanym przypadku nie wystąpi konieczność wyliczenia przez beneficjenta luki finansowej w celu obliczenia wysokości dofinansowania i nie znajdują zastosowania regulacje dotyczące projektów generujących dochód.
 - 6.7.3 W zakresie wykonywania usług świadczonych na zlecenie JST objętych umową z Operatorem (na preferencyjnych warunkach), usługi te należałoby wydzielić od wszystkich usług świadczonych przez Operatora i powiązać z określoną infrastrukturą.
 - 6.7.4 Przysporzenie związane z udzieloną beneficjentowi pomocą regionalną powinno być odpowiednio uwzględnione w ramach wysokości rekompensaty (wynagrodzenia) płaconego przez JST Operatorowi za świadczone usługi (w ramach definiowania struktury uzasadnionych kosztów związanych ze świadczeniem usług publicznych (koszty amortyzacji); przy czym istotnym jest fakt czy usługi świadczone są na całej infrastrukturze Operatora wspieranej w ramach pomocy regionalnej czy na jej części).
 - 6.7.5 Ewentualne inne przysporzenie ze strony JST na składniki majątkowe powiązane ze świadczeniem usług publicznych również powinno być ujęte w sposób odpowiedni w rekompensacie (w ramach kosztów amortyzacji) i

odpowiednio uzasadnione (koniecznością świadczenia usługi publicznej o określonych parametrach jakościowych i ilościowych).

- 6.7.6 Możliwe jest również udzielenie wsparcia unijnego beneficjentowi - Operatorowi na składniki majątkowe bezpośrednio w oparciu o schemat rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych. Wówczas odpowiednie zastosowanie znajdą zasady opisane w pkt 6.6.3 -6.6.7.